

Asia

Valtioneuvoston jatkokirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 7/2017 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi ehdotuksen sähkömarkkina-asetukseksi 30.11.2016 osana puhtaan energian pakettia. Neuvoston yleisnäkemyks saavutettiin 18.12.2017. EP äänesti omista ehdotuksistaan 21.2.2018. Sähkömarkkina-asetuksesta on käyty neljä kolmikantaneuvottelua 27.6.2018., 11.9.2018, 18.10.2018 ja 13.11.2018. Viidennen trilogit järjestetään 5.12.2018 ja mahdollisesti kuudennen 18.12.2018. Puheenjohtajamaa Itävalta hakee esityksestä sopua omalla puheenjohtajakaudellaan vuoden 2018 loppuun mennessä.

Suomen kanta

Valtioneuvoston kanta on esitetty eduskunnalle 2. helmikuuta 2017 toimitetussa kirjelmässä (U 7/2017 vp). Tässä muistiossa täydennetään ja täsmennetään valtioneuvoston kantoja vastaamaan asetusehdotuksesta käytävien neuvottelujen nykytilannetta.

Tuotannon ja kulutusjoustop ajojärjestyksen määrittely, artikla 11

U-kirjeessä todettiin, että Suomi ei pitänyt tarpeellisena pienen kokoluokan uusiutuvalla energialle ja pienen kokoluokan yhdistetylle sähkön ja lämmön tuotannolle ehdotettuja poikkeuksia markkinaehtoisesta ajojärjestyksen määrittelystä. Lopulliseen ehdotukseen on päätymässä muotoilu, jossa näille tuotantomuodoille tulisi antaa etusija ajojärjestyksestä muodostettaessa. Tästä voisi poiketa vain uusien pientuottajien osalta, mikäli maa olisi hallintomallin edellyttämällä uralla saavuttamassa uusiutuvan energian tavoitteita. Neuvottelutilanne huomioiden Suomi voi hyväksyä ehdotuksen.

Kapasiteettimekanismien päästöraajat, artikla 23

U-kirjeessä Suomi vastusti 550 g CO₂/kWh päästörajan asettamista kapasiteettimekanismeihin osallistuvilla tuotantoyksiköille. Ehdotukseen on sisällytetty sittemmin myös päästökaanti 700 kg CO₂/kW, a. Päästöraja ja päästökaanti otettaisiin käyttöön uusilla voimalaitoksilla vuonna 2025 ja olemassa olevilla voimalaitoksilla vuonna 2030. Ottaen huomioon ehdotuksen keskeisyyden Euroopan parlamentille, Suomi voi osana kokonaiskompromissia hyväksyä tämän lähestymistavan.

Alueelliset käyttökeskukset, artikkelat 31-44

U-kirjeessä Suomi totesi, että se ei kannata alkuperäisen esityksen kaltaisten kantaverkkoyhtiöiden käyttökeskusten perustamista. Perusteena kannalle oli epäselvyydet kantaverkkoyhtiöiden ja käyttökeskusten vastuunjaossa ja olemassa olevien rakenteiden riittävyydellä. Neuvotteluissa keskuksen toimivaltuuksia on rajattu ja tehtäviä selkeytetty. Keskusten nimi on myös muutettu alueelliseksi koordinoitikeskukseksi. Esitys on mennyt Suomen kannalta hyvään suuntaan ja Suomi voi hyväksyä ehdotetun lähestymistavan.

Jakeluverkkoyhtiöiden yhteistyöelin, artikkelat 49-52

U-kirjeessä Suomi ei kannattanut erillisen yhteistyöelimen perustamista perustuen organisaation raskauteen verrattuna sen tehtäviin ja osallistujien rajaamiseen vain eriytettyihin suuriin yhtiöihin. Neuvotteluissa osallistuvien yritysten eriyttämisvaatimus on poistettu ja johdon päätöksentekomenettelyitä selkeytetty ottamaan huomioon erikokoiset jakeluverkkoyhtiöt. Näillä muutoksilla Suomi voi hyväksyä yhteistyöelimen perustamisen.

Pääasiallinen sisältö

Tuotannon ja kulutusjoustop ajojärjestyksen määrittely, artikla 11

Neuvosto katsoi yleisnäkemyksessään, että tuotantojärjestyksen määrittely tulisi tapahtua markkinaperusteisesti. Suomessa on käytössä tämä malli. Käytännössä se on vahvasti sidoksissa toimijoiden tasevastuuseen: kaikkien tuottajien on vastattava, että heidän tuotantonsa vastaa ennustetta. Toimijat voivat delegoida tämän vastuun muulle toimijalle, esimerkiksi pientuottajan osalta sähkönmyyjälle. Pientuottajan osalta myyjä sitten ennustaa tuotannon ja hankkii tarvittaessa ylimääräisen sähkön markkinoilta tai myy ylijäämän markkinoille.

Parlamentti haluaa kuitenkin vahvasti ajaa pienten tuottajien etuoikeutta tuotantojärjestystä määriteltäessä. Ajatuksena on, että näin saataisiin raivattua pientuotannon esteitä ja lisättyä uusiutuvaa sähköenergiaa järjestelmään. Ehdotetussa mallissa etuoikeudesta voisi poiketa uusien tuottajien osalta, mikäli vuorokausi- ja päivän sisäiset markkinat toimivat, ehdot ajojärjestyksen muuttamiselle ovat läpinäkyvät ja maa on hallintomallin asettamalla uralla saavuttamassa uusiutuvan energian tavoitetta.

Tämä ehdotus ei käytännössä muuttaisi pientuottajien asemaa Suomessa, markkinaehtoinen ajojärjestyksen määrittely on ollut käytössä jo pitkään eikä se ole aiheuttanut estettä uusiutuvan energian yleistymiselle. Ehdotuksen implementoinnissa voi olla lainsäädännöllisiä haasteita, mutta todennäköisesti asia voidaan hoitaa siten, että siitä ei koidu toimijoille ylimääräistä raportointia. Ottaen huomioon tiukan neuvottelutilanteen asetuksen muissa artikloissa, ehdotettu kompromissi on hyväksyttävissä.

Kapasiteettimekanismien päästörajat, artikla 23

Alkuperäisessä komission ehdotuksessa esitettiin, että 550 g CO₂/kWh päästöraja koskisi kaikkia tuotantoyksiköitä, jotka osallistuisivat kapasiteettimekanismeihin. Ehdotettu raja olisi käytännössä estänyt kaikkien muiden paitsi kaasukombivoimalaitosten osallistumisen mekanismeihin. Neuvoston yleisnäkemyksessä vaihtoehdoksi lisättiin

päästökiiintiö 700 kg CO₂/kW, a, joka mahdollistaa tietyn vuotuisen päästömäärän voimalaitoksille riippumatta yksikköpäästöistä. Lisäksi neuvosto ehdotti melko pitkiä siirtymäaikoja rajojen käyttöönotolle. Parlamentti on erittäin tiukka aikarajoista ja ehdotti 550 g CO₂/kWh rajan käyttöönottoa uusille voimalaitoksille heti ja olemassa oleville voimalaitoksille vuoden 2025 jälkeen. Kompromissi on löytymässä päästörajan ja kiintiön yhdistelmästä aikarajoja venyttämällä. Suurin keskustelu trilogiassa tullaan joka tapauksessa käymään aikarajojen asettamisesta.

Suomessa raja koskisi tehoreserviin osallistuvia voimalaitoksia. Kiintiöpohjainen raja soveltuu tehoreserville erittäin hyvin, sillä tässä käytössä voimalaitokset ovat pääosin odottamassa poikkeuksellista tilannetta ja hiilidioksidipäästöt ovat marginaalisia. Pelkkä päästöraja olisi ollut erittäin ongelmallinen, sillä Suomessa ei ole reservikäyttöön soveltuvaa kapasiteettia kuin rajallisesti ja niiden yksikköpäästöt ylittävät alkuperäisen ehdotuksen rajat.

Alueelliset käyttökeskukset, artikkelat 31-44

Suomi on alun perin vastustanut alueellisten käyttökeskusten (ROC) perustamista, koska keskukselle ehdotetut tehtävät olisivat sisältäneet päätösvaltaa kantaverkkoyhtiön vastuulle kuuluvissa asioissa. Suomi myös katsoi, että ensin pitäisi kerätä kokemusta järjestelmäoperaatioita koskevan verkkosäännön perustella määriteltyjen käyttövarmuuskoordinaattoreiden (Regional Security Coordinator, RSC) toiminnasta ennen kuin luodaan uusia rakenteita.

Sähkömarkkina-asetuksesta käytävien neuvottelujen kuluessa on alueellisten käyttökeskusten (ROC) toimivaltaa rajattu, jolloin keskusten rooli on enemmänkin avustava ja koordinoiva. Päätösvaltaa ollaan rajaamassa vain siirtokapasiteetin laskentaan ja käyttövarmuuden koordinointiin. Samalla keskusten nimi on muutettu alueelliseksi koordinaatiokeskukseksi (Regional Coordination Centre, RCC). Suomen kannalta nämä muutokset ovat kannatettavia.

Jakeluverkkoyhtiöiden yhteistyöelin, artikkelat 49-52

Alkuperäisessä komission ehdotuksessa esitettiin perustetavaksi jakeluverkkoyhtiöiden yhteistyöelin. Elimen keskeiseksi tehtäväksi katsottiin jakeluverkkoja koskevien verkkosääntöjen luominen. Elimen toimintaan olisi saanut osallistua vain eriytetty verkko-yhtiöt. Käytännössä nämä olisivat olleet suuria yhtiöitä. Neuvotteluissa eriyttämisen vaatimus poistettiin ja luotiin tarkemmat säännöt elimen johdon rakenteesta ja maantieteellisestä edustuksesta.

Alun perin Suomi ei kannattanut yhteistyöelimen perustamista ja katsoi, että vastaava voitaisiin saavuttaa olemassa olevilla toimielimillä. Samoin osallistujien rajaaminen vain suuriin yhtiöihin ei pidetty hyvänä. Alustavasti neuvotteluiden lopputulos mahdollistaa myös pienempien maiden ja jakeluverkkojen osallistumisen toimintaan halutessaan.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 194

Käsittely Euroopan parlamentissa

Esittelijä MEP Krišjānis Kariņš, Teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta (ITRE)

Kansallinen valmistelu

Energia- ja EURATOM –jaosto, kirjallinen menettely 30.11.- 4.12.2018

Eduskuntakäsittely**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

Asetus on sitova ja suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä jäsenvaltioissa. Asetus voi vaatia tarkennuksia sähkömarkkinalainsäädännön yksityiskohtiin.

Ehdotus kuuluu Ahvenanmaan itsehallinnon alaan.

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

KOM(2016) 864

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Työ- ja elinkeinoministeriö, ylitarkastaja Tatu Pahkala, p. 02950 64217

EUTORI-tunnus

EU/2016/1734

Liitteet**Viite**

Asiasanat	energia, sähkön sisämarkkinat, energian toimitusvarmuus
Hoitaa	TEM, UM
Tiedoksi	ALR, EUE, PLM, SM, VM, VNK, VTV, YM
